

VOJENSKÁ TERMINOLOGIE

Další článek zaměřujeme k upřesnění a objasnění některých dalších pojmů na základě připomínek a námětů čtenářů.

Překvapení

je neočekávaná a rozhodným způsobem vedená bojová činnost co nejúčelnějšího uskupení plně bojeschopných vojsk proti nepřátelským uskupením, na směru a v době pro nepřítele neočekávaných. Vytváří dočasnou vojenskou převahu, ochromuje vůli nepřítele a zbavuje ho možnosti dočasně klást organizovaný odpor.

Podle úkolů a dosažených výsledků rozeznáváme strategické, operační a taktické překvapení.

Cílem strategického překvapení je vytvořit výhodné podmínky k vedení strategických operací k dosažení strategických cílů. Dosahujeme je volbou směru hlavního úderu vytvořením strategické převahy sil a prostředků v daném prostoru válčiště, volbou formy strategické činnosti ozbrojených sil, kterou nepřítel nepředpokládá, hromadným použitím nové bojové techniky, proti které nemá nepřítel účinné prostředky, a činností strategického výsadku.

Výsledky strategického překvapení mohou působit po celou dobu strategické operace nebo jen v jejím určitém období.

Cílem operačního překvapení je vytvořit výhodné podmínky k vedení operací operačních svazů ke splnění operačních úkolů. Dosahujeme ho uvedením nepřítele do takové operační situace, která mu neumožňuje plně využít sil a prostředků ke zmaření vlastní operační činnosti.

Cílem taktického překvapení je uvést vojska nepřítele do takové taktické situace, která mu ztíží úspěšné vedení boje, použití bojové techniky, manévru jeho sil a prostředků. Působí jen omezenou dobu.

Operační maskování

je souhrn opatření ke klamání nepřítele o skutečném rozmístění a charakteru další činnosti vlastních vojsk, o zámyslu bojové činnosti, o objektech a době použití jaderných zbraní a jiných prostředků hromadného ničení, o době a cílech použití nových druhů výzbroje. Operační maskování je jedním z hlavních prostředků k dosažení operačního překvapení.

Operační maskování uskutečňujeme

— zastíráním skutečného stavu a činnosti vojsk i objektů před všemi druhy nepřátelského průzkumu;

**Generálmajor ing. Jaromír Jašek, CSc.,
podplukovník ing. Břetislav Janík, CSc.**

— klamáním nepřítele o situaci a předpokládaném použití vlastních sil a prostředků.

Radioelektronický boj

Je systém opatření a činností vzájemně sladěných co do cíle, místa a času, které směřují ke zjištění, znemožnění nebo ztížení bojového použití radioelektronických prostředků různého určení a k zabezpečení spolehlivé práce těchto vlastních prostředků.

REB zahrnuje: průzkum radioelektronických prostředků nepřítele, radioelektronické rušení, ochranu vlastních radioelektronických prostředků.

Soustředění hlavního úsilí

Je souhrn opatření ke splnění nejdůležitějších úkolů v operaci ve vysokém tempu, na nejdůležitějším, rozhodujícím směru a v rozhodující době vytvořením nezbytné převahy nad nepřítelem. Na jejich řešení závisí úspěch bojové činnosti.

Dosahujeme jej hromadným použitím jaderných, chemických a klasických druhů zbraní proti nepřátelským prostředkům jaderného napadení a hlavnímu uskupení jeho vojsk a jiným důležitým objektům, smělym manévrem a rozhodnou činností vojsk na určených směrech v průběhu operace, zničením hlavního nepřátelského uskupení a ovládnutím důležitých objektů a prostorů.

Kapacita směru

Je ukazatel možnosti použití sil a prostředků na daném směru k vedení operace v celém průběhu až k dosažení stanoveného operačního cíle.

Je závislá na šířce směru, rázu terénu, hustotě a stavu komunikační sítě, možnostech využití směru druhy vojsk a speciálních vojsk, možnostech součinnosti a materiálně technického zabezpečení vojsk.

Rozhraní

Je stanovená čára, uváděná situačními body nebo terénními předměty, které rozdělují pásma činnosti dvou sousedních vševojskových svazků, operačních svazů do celé hloubky bojového, operačního úkolu.

Objekty, prostory operačního významu

Jsou objekty a prostory, jejichž ovládnutí, zničení nebo zatarasení ovlivní časově i prostorově průběh operace.

Operační rozvinování

Je organizovaná činnost operačního svazu k utajení a včasnému vytvoření uskupení vojsk se zřetelem k možnému charakteru nepřátelské činnosti a k nejvýhodnějšímu využití terénu k širokému manévru silami a prostředky k dosažení překvapení nepřítele.

První sled

Je část operační sestavy hlavních sil operačního svazu. V útočné operaci — ke zničení protistojících uskupení a jaderných prostředků nepřítele ve svém pásmu, k rychlému rozvíjení útoku do hloubky bližšího, zpravidla i dalšího úkolu, k ovládnutí důležitých prostorů, objektů a k upevnění dosaženého úspěchu. V obranné operaci — k odrazení nepřátelského útoku, ke způsobení nepříteli co největších ztrát a k vytvoření podmínek pro protiúder nebo protizteč druhým sledem nebo vševojskovou zálohou.

Druhý sled

Je část operační sestavy operačního svazu. V útočné operaci — ke stupňování síly úderu v průběhu útoku na směru hlavního úderu nebo k rychlému přenesení úsilí na nový směr. V obranné operaci — k vedení protiúderu, k vytvoření hloubky obrany, k uhrazení ztrát prvního sledu, ke zničení operačně taktických výsadek.

Vševojsková záloha

Je jeden nebo několik msp (tp), které jsou součástí operační sestavy vševojskové armády, ke stupňování úsilí vojsk prvního sledu, k záměně sil prvního sledu, které mají velké ztráty, k upevnění ovládnutých prostorů a objektů, k ničení obklíčených vojsk a vzdušných výsadek nepřítele anebo k plnění jiných úkolů.

Útok z chodu

Je způsob útoku, při němž vojska nezaujímají východiště útoku a zahajují zteč předního okraje zpravidla málo připravené nepřátelské obrany v co nejkratší době. K útoku využívají mezer v sestavě nepřítele, slabých úseků obrany a směrů.

Průlom obrany

Je jedním ze způsobů překonání připravené, předem zaujaté obrany nepřítele. Zabezpečujeme jej soustředěním značného počtu sil a prostředků v podstatně užším

pásmu nebo úseku činnosti. Typickou formou manévru motostřeleckých a tankových vojsk při průlomu bude zpravidla čelní, soustředěný úder v úzkém pásmu s využitím účinné palebné přípravy, rozvíjení útoku do hloubky sestavy nepřítele v součinnosti se vzdušnými výsadky a se současnými údery do boků a týlu hlavního uskupení nepřítele.

Rozvíjení úspěchu

je souhrn opatření k využití dosaženého úspěchu vojsk na určených směrech a k nejrychlejšímu vyjití do prostorů jaderných úderů a ovládnutí důležitých prostorů a nepřátelských objektů v hloubce jeho sestavy.

Dosahujeme jej plynulým, rozhodným a nepřetržitým vedením útoku a zasazením druhých sledů (záloh), popřípadě volných sil z druhých směrů.

Přeskupení vojsk

je skrytý a všestranně zabezpečený přesun vojsk z jednoho prostoru do jiného. Jeho cílem je vytvořit nové uskupení nebo zaujmout vhodnější operační sestavu ke splnění daného úkolu, a to při přechodu k jinému druhu bojové činnosti, při přenesení hlavního úsilí v průběhu operace na jiný směr, k rychlému využití výsledků jaderných úderů, k odražení silných nepřátelských úderů, k překonání rozsáhlých zamořených prostorů a k obnovení nebo zesílení dosavadního uskupení.

Přeskupení vojsk můžeme uskutečnit jak před zahájením operace, tak i v jejím průběhu, z hloubky, podél fronty, popřípadě od fronty do týlu.

Násilný přechod vodní překážky

je druh útoku, jehož charakteristickým znakem je zmocnit se bojem v co nejkratší době předmostí na protilehlém břehu a vysoce organizovanou bojovou činností všech druhů vojsk, speciálních vojsk, zvláště ženijního vojska, zabezpečit přepravu hlavních sil a jejich zasazení do boje na protilehlém břehu k nepřetržitému a rozhodnému rozvíjení útoku do hloubky.

Uskutečňujeme jej na široké frontě z chodu, s krátkou nebo plánovitou přípravou.

Protiúderné uskupení

je uskupení sil a prostředků operačního svazu, určené k vedení armádního protiúderu v průběhu obranné operace (ne-

bo při odchodu). Jeho úkolem je zničit nepřítele, který se vklíní do obranné sestavy, obnovit souvislost obrany a vytvořit výhodné podmínky pro přechod vlastních vojsk do útoku.

Protiúderné uskupení se vytváří podle důležitosti směrů z druhých sledů a záloh armády, zejména z tankových svazků.

Odchod vojsk

je druh bojové činnosti, používaný nejčastěji v průběhu obranné operace, k organizovanému a utajenému vyvedení vojsk před silným nepřátelským úderem, k obsazení výhodnějšího prostoru pro další aktivní činnost, k získání času pro soustředění sil na daném směru, ke zkrácení čáry dotyku a k uvolnění sil pro činnost na důležitých směrech nebo k vyvedení vojsk ze silně radioaktivně zamořených prostorů.

Při přímém dotyku s nepřítelem začíná odchod zpravidla odpoutáním — vyjitím vojsk z boje.

Vyjití z boje

je rychlé a utajené přerušení přímého dotyku vlastních vojsk s nepřítelem, zpravidla v noci nebo za omezené viditelnosti s dovedným využitím terénu a rozsáhlým použitím ženijních zásarásů.

Vyjití hlavních sil z boje kryjí krycí vojska, ponechaná v zaujatých postaveních na určitou dobu v dotyku s nepřítelem.

Vyjití z obklíčení

je složitý druh bojové činnosti obklíčených vojsk. Cílem je prolomit frontu obklíčení a spojit se s vlastními vojsky. Uskutečňuje se na nejvýhodnějším směru, který umožňuje rychlé a skryté soustředění vojsk na úseku průlomu, prudký úder, vyjití z obklíčení a spojení se s vlastními vojsky, která působí v protisměru.

Rozmístění vojsk mimo boj

je rozmístění vojsk v terénu se zřetelem k uskupení pro plánovanou činnost; s ní souvisí souhrn opatření, která zabezpečují vhodné, rozptýlené a skryté rozmístění, vysokou stálou bojovou pohotovost, rychlý přesun na potřebné směry, rozvinutí k odražení nenadálého nepřátelského napadení a odpočinek a obnovení bojeschopnosti vojsk za nejprůběžnějších podmínek.

Místa velení

je pojem, nadřazený pro všechna stanoviště řídicích orgánů velení operačního svazu. Musí být zabezpečena proti účinkům jaderných zbraní a ostatních zbraní hromadného ničení, vybavena příslušnou technikou, spojovacími prostředky, musí být rozmístěna rozptýleně a pečlivě maskována.

K zabezpečení spolehlivého a nepřetržitého velení vojskům operačního svazu se rozvíjí v útočné operaci velitelské, předsunuté velitelské a týlové velitelské stanoviště, v obranné operaci velitelské, záložní velitelské a týlové velitelské stanoviště. V obou případech mohou být dočasně rozvinuta pomocná velitelská stanoviště.

Velitelské stanoviště

je hlavní místo velení na stupni útvar a výše. Rozvíjí se v prostoru, z něhož je možné nejlépe řídit činnost vojsk, spolehlivě velet všem prvkům bojové a operační sestavy, udržovat nepřetržitě spojení se sousedy a nadřízeným velitelem.

Na velitelském stanovišti jsou rozmístěny nezbytné orgány pro řízení a zabezpečení vojsk. Práci na tomto stanovišti organizuje a řídí náčelník štábu.

Předsunuté velitelské stanoviště

je orgán velení svazku nebo operačního svazu. Musí zabezpečovat velení svazkům, útvarům, které působí na směru hlavního úderu. Bude-li velení vojskům z velitelského stanoviště značně ztíženo (při přemísťování velitelského stanoviště do nového prostoru nebo při jeho vyřa-

zení z boje), předsunuté velitelské stanoviště musí být připraveno převzít dočasně velení za velitelského stanoviště. Práci na předsunutém velitelském stanovišti zpravidla organizuje a řídí zástupce velitele.

Záložní velitelské stanoviště

u vševojskových svazků a svazů se vytváří v obraně současně s velitelským stanovištěm. Je ve stálé pohotovosti převzít velení při vyřazení velitelského stanoviště z boje nebo v situaci, kdy velitelské stanoviště se přemísťuje do nového prostoru.

Práci na záložním velitelském stanovišti zpravidla organizuje a řídí zástupce velitele.

Týlové velitelské stanoviště

je orgán velení útvaru, svazku, operačního svazu k řízení činnosti týlu. Rozmísťuje se v takovém prostoru, který zabezpečuje nepřetržitě velení týlovým útvarům, svazkům a zařízeními. Musí být v neustálé pohotovosti převzít v případě potřeby dočasně velení místo velitelského stanoviště.

Práci na týlovém velitelském stanovišti organizuje a řídí náčelník týlu — zástupce velitele.

Pomocné velitelské stanoviště

může být u armády v případě, že to vyžadují terénní podmínky, nebo při ztíženém velení v VS, PVS vojskům na samostatném směru.

K řízení přesunu může být též na stupni divize.

Jeho rozmístění i obsazení závisí na konkrétní situaci